

Novità

18 DECEMBER

DIEDERIK SCHÖNAU

DE KERSTGEDACHTEN BIJ
FRANCISCUS VAN ASSISI

11 DECEMBER

FILMKLASSIEKER

UNA GIORNATA
PARTICOLARE

Dante Alighieri
Nijmegen

Woensdag 18 december

2

De kerstgedachte bij Franciscus van Assisi

Lezing door Diederik Schönau.
Alternatief voor onze traditionele
nieuwjaarsbijeenkomst

In 1223 vierde Franciscus van Assisi Kerstmis in een grot in de buurt van Greccio. Daarbij liet hij een kerststal maken met een kribbe, een os en een ezel.

Deze gebeurtenis wordt algemeen gezien als de oorsprong van de kerststal als element van de kerstviering. Maar wat is er toen precies gebeurd? En vooral: waarom heeft Franciscus dat toen bedacht? De directe aanleiding heeft waarschijnlijk weinig met kerstmis te maken, maar des te meer met de gebeurtenissen in Franciscus' eigen tijd.

Diederik Schönau (kunsthistoricus en psycholoog) was werkzaam bij Cito als toetsdeskundige voor de examens en toetsen in de beeldende vakken en als senior consultant werkzaam voor buitenlandse overheidsdiensten, exameninstututen en onderzoeksprojecten. Van 2007 tot 2010 was hij lector kunsteducatie bij ArtEZ in Zwolle. Hij is momenteel nog actief op het gebied van de kunsteducatie, maar de fresco's in Assisi blijven hem nog steeds intrigeren.

Wanneer en waar

Woensdag 18 december,
19.45 u
Filmhuis O42
Oranjesingel 42
6511 NW Nijmegen

Toegang

Dantesoci, leden van Dante Kleve en Alliance Française hebben vrij toegang tot de lezingen. Introdúcés betalen €5.

Woensdag 11 december

4

Una giornata particolare

Dantefilm, met inleiding door filmwetenschapper René Scheeren. Na afloop napraten met een drankje en een hapje

Klassieke Italiaanse film uit 1977 van regisseur Ettore Scola en acteurs Sophia Loren en Marcello Mastroianni.

Over de film

Mei 1938. Rome loopt uit om een glimp op te vangen van Hitler die een officieel bezoek brengt aan Mussolini. Antonietta (Loren) blijft noodgedwongen thuis om zich te wijden aan het huishouden. Tegenover haar is nog iemand thuis, Gabriele (Mastroianni), een wegens homoseksualiteit ontslagen radiospreker. Antonietta weet niets van zijn achtergrond maar wanneer de twee elkaar ontmoeten ontstaat een zekere fascinatie die uitloopt in een groot wederzijds respect. Als een onontkoombare stoorzender klinkt gedurende de ontmoetingen de radio van de conciërge die verslag doet van de bombastische parades. Loren en Mastroianni verbeelden een intens teder koppel en zorgen samen met de ingetogen regie voor een bijzonder doeltreffende film die op uiterst simpele wijze de waanzin van het fascisme etaleert. (Bron: *cinema.nl*)

Italië, Canada 1977

106 minuten

Italiaans gesproken, Nederlands ondertiteld

Regie: Ettore Scola (foto rechts)

Met: Sophia Loren, Marcello Mastroianni, John Vernon, Françoise Berd, Patrizia Basso, Antonio Garibaldi, Alessandra Mussolini

Wanneer en waar

Woensdag 11 december,
19.30 u
Filmhuis O42
Oranjesingel 42
6511 NW Nijmegen
Telefoon 024 303 1111

Kaartverkoop

Danteleden kunnen op vertoon van hun Dantepasje een kaartje kopen tegen het gereduceerde tarief van €7. Introdicés en andere belangstellenden betalen het normale tarief van €10.

Let op: Filmhuis O42 werkt met vaste zitplaatsen. Het plaatsnummer staat vermeld op uw ticket.

Cultureel programma Dante Nijmegen

Film

Una giornata particolare

wo 11 dec 2019, 19.30 u

Filmhuis O42

Lezing

**Diederik Schönau: De kerst-
gedachte bij Franciscus van Assisi**

wo 18 dec, 19.45 u

Filmhuis O42

Italiaanstalige lezing

**Gaia Salvatori: L'Italia in copertina.
Una storia per immagini attraverso
le tavole a colori de 'Il Mattino
Illustrato' (1924-1943)**

wo 5 feb 2020, 19.45 u

Filmhuis O42

Lezing

André Stufkens: Joris Ivens en Italië

wo 11 mrt 2020, 19.45 u

Restaurant Groenewoud

Film

Italiaanse film

apr/mei 2020, 19.30 u

Locatie nader te bepalen

Lezing

Roald Dijkstra: Petrus in Rome

Lezing in samenwerking met het
Nederlands Klassiek Verbond

wo 15 apr 2020, 19.45 u

Restaurant Groenewoud

Serata di fine stagione

**Onderwerp wordt nog bekend
gemaakt**

wo 20 mei 2020, 19.45 u

Restaurant Groenewoud

Cultureel programma Dante Kleve

Lezing

Sabine Sonntag: In fernem Land, unnahbar euren Schritten – Der Exotismus in der Musik oder Wie ein Italiener sich die Musik von Ägypten, China und Japan vorstellt
ma 16 dec, 19.30 u
Kolpinghaus Kleve

Multimediiavorstelling

Dieter Freitag: Die italienische Riviera, Panorama-Diavortrag
jan 2020

Lezing

Ermin Heinz: Die Mosaiken der Villa der Casale auf Sizilien
feb 2020

Lezing

Kai Adrian Boesken: Unbekanntes Venedig – Magie und Mystik der Lagunenstadt
mrt 2020

Voorleesmarathon

Giuseppe Tomasi di Lampedusa: Il Gattopardo
mrt 2020

Lezing

Huub Kurstjens: Das mittelalterliche Apulien
apr 2020

Lezing

Ulrich Forster: Raffael
mei 2020

Cultureel programma Alliance Française Nijmegen

Lezing

Chloé Perrin: Les années folles à Montpernasse
do 12 dec, 20.00 u
Rozenhof, H. Landstichting

Lezing

Niek Pas: Macron en de nieuwe revolutie
di 10 mrt 2020, 20.00 u
Rozenhof, H. Landstichting

Spel

Sylvain Lelarge: Les 100 pas
ma 27 jan 2020, 19.30 u
Kandinsky College, Nijmegen

Film

Recente Franstalige film
di 24 mrt 2020, 19.45 u
Lux, Nijmegen

Lezing

Willy Atema: Het Tapijt van Bayeux
do 13 feb 2020, 20.00 u
Rozenhof, H. Landstichting

Muziek

Les Copains: Franse Chansons
di 14 april 2020, 20.00 u
De Muse, Malden

Maandag 9 december

9

Il caffè in lingua... italiana

Informeel samenzijn en Italiaans oefenen voor studenten en liefhebbers, soci en niet-soci van Dante Nijmegen

Caffè

Ken je iemand die Italiaans spreekt en wil blijven oefenen? Neem hem of haar mee naar het Caffè in lingua... italiana.

Ongedwongen

Elke tweede maandag van de maand zal gedurende een uur, in een gezellige, ongedwongen sfeer met elkaar in het Italiaans gekletst worden of over een bepaald thema gesproken worden. Een van de docenten zal altijd aanwezig zijn.

Geen huiswerk

Je moet minimaal een jaar Italiaans hebben gestudeerd. Het is geen les, dus geen boek en geen huiswerk.

Kosten

Elke bijeenkomst kost €5 en je betaalt de docent(e) als je binnenkomt.

Wanneer & waar

Maandag 9 december van
10.00 tot 11.00 uur
Bar Doppio Espresso
Plein 44 nr. 90
Nijmegen

Aanmelden

Aanmelden via de website:
www.dantenijmegen.nl

Auteurs gezocht voor de Novità

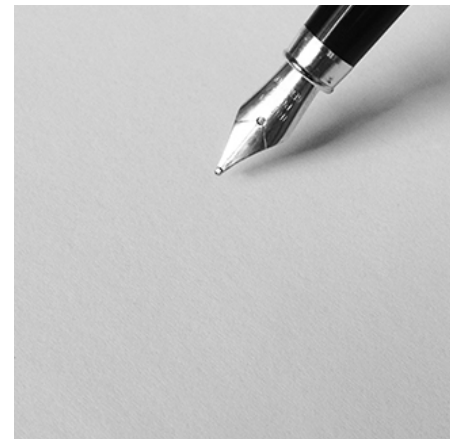
Wij zijn op zoek naar enthousiaste soci die een bijdrage willen leveren aan deze nieuwsbrief

Uw bijdrage

U bepaalt zelf hoe uw bijdrage eruit ziet. Het kan bijvoorbeeld een boek-, cd- of filmrecensie zijn. Het kan ook een verslag van een reis of een concert of een beurs zijn. Of een mooie of bijzondere foto met onderschrift. Of een recept uit dat kleine dorpje op die heuvel. Of nog wat anders.

Uw bijdrage kan een structureel karakter hebben (of krijgen), maar ook incidentele bijdragen zijn meer dan welkom.

Aarzel niet en meld u bij ons!

Info

U kunt uw bijdragen mailen naar het e-mailadres novità@dantenijmegen.nl.

U kunt ook mailen als u wilt overleggen over uw bijdragen.

SPAZIO

ARCHITECTEN & ADVISEURS

ITALIAANSE BEGELEIDING EN DESIGN
NEDERLANDS MANAGEMENT

Voor Nederlanders die in Italië een huis willen kopen, laten bouwen of verbouwen.

Italiaans en Nederlands tweetalige ontwerpers & adviseurs, gevestigd in Nederland en Italië. Uitstekende kennis en advies over bestemmingsplannen en Italiaanse regelgeving. Ontwerp voor nieuwbouw en verbouwing, restauratie, interieur, technische keuringen, tekenwerk, bouwvergunningen, begrotingen, aanbestedingen, bouwbegeleiding.

Een transparante, plezierige en snelle dienstverlening.

Graag bespreken wij in een vrijblijvend gesprek de mogelijkheden voor het realiseren van uw plannen

www.spazioarchitecten.nl
info@spazioarchitecten.nl

N.L. Panetta & J. Koudijs
Zijpendaalseweg 53 6814CD Arnhem
+39 339 6503172 +31611190695 +31630174638

Leer
Italiaans
in Italië

 Italstudio

29 jaar
Italië
specialist

- 45 bestemmingen in heel Italië
- het hele jaar door vanaf 1 week tot een tussenjaar
- specials gastronomie, wijn & kunst
- mode- & designopleidingen in het Engels in Milaan
- géén administratiekosten
- persoonlijk en deskundig advies

Vraag onze
brochure aan!

Tel. 0345 520 152 ■ info@italstudio.nl ■ www.italstudio.nl

Taal- & Cultuurslessen voor alle leeftijden

www.italstudio.nl

Fare il giro delle sette chiese

Dante-bestuurslid Jan Brabers liep met zijn vrouw Mieke de bedevaartroute langs de zeven belangrijkste kerken van Rome – van de Sint Pieter naar de Santa Maria Maggiore.

Tekst & beelden: Jan Brabers

Mieke voor de Santa Maria Maggiore

De geboren Florentijn Filippo Romolo Neri (1515-1595) trok als jongeman naar het destijds moreel en kerkelijk wankele Rome om er priester te worden en zich, in de geest van de Contrareformatie, met tomeloze ijver in te zetten voor de moederkerk. Hij mengde zich onder het grauw in de volksbuurten van Rome, waar hij evangelisch werk verrichtte. Uit door hem georganiseerde bijeenkomsten met gebed, zang en gesprekken groeide in 1575 de nog altijd bestaande gemeenschap der Oratorianen. Zijn organisatie-drift ten dienste van de kerk bezorgde hem de bijnaam de 'tweede apostel van Rome', soms ook wel de 'derde', na Petrus (en Paulus). Vanwege zijn goede humeur en zijn vrolijke karakter genoot San Filippo Neri (hij werd heilig verklaard in de zeventiende eeuw) tevens een reputatie van grappenmaker: 'santo della gioia' was zijn andere bijnaam.

Bedevaartroute

In de jaren 1550 ontwierp deze Filippo Neri, op basis van al eeuwenoude gewoonten, een bedevaartroute langs de zeven belangrijkste kerken van Rome, de 'giro delle sette chiese', die achtereenvolgens liep van de San Pietro in Vaticano, de San Paolo fuori le mura, de San Sebastiano fuori le mura, de San Giovanni in Laterano, de Santa Croce in Gerusalemme, de San Lorenzo fuori le mura naar de Santa Maria Maggiore. Na aankomst in Rome dienden pelgrims, als onderdeel van de afronding van hun bedevaart en ter verdieping van hun spiritualiteit, al lopend in een tijdsbestek van 24 uur de zeven kerken volgens Neri's route af te leggen. Het parcours had – en heeft –

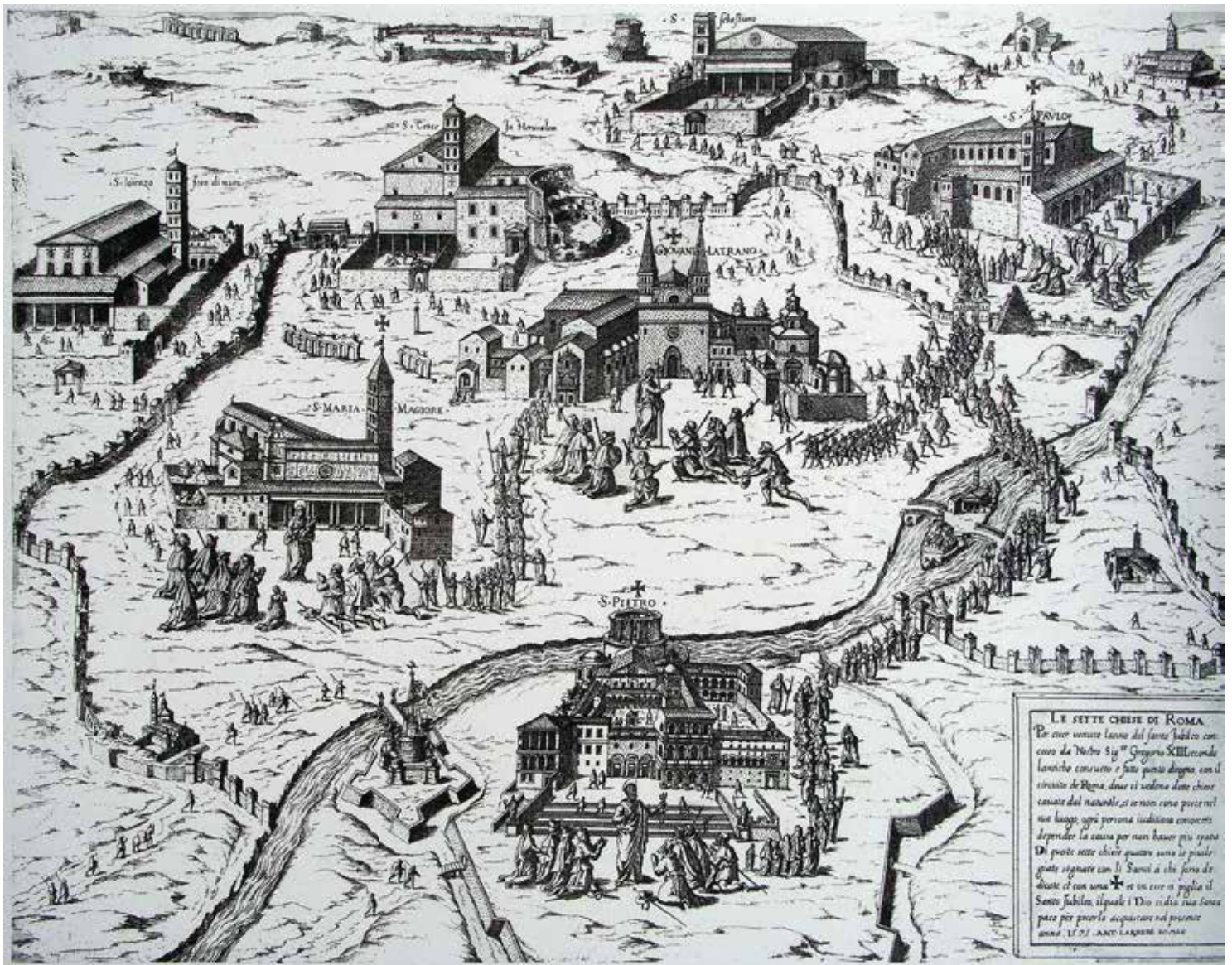
een lengte van ongeveer 25 kilometer. Onderweg werd men geacht te zingen en uiteraard in elk van de zeven kerken gebeden op te zeggen, maar de beloning was er dan ook naar: een volle aflat.

Om Rome eens vanuit een ander oogpunt te bezien besloten mijn vrouw Mieke en ik onlangs, eind oktober, om in de voetsporen te treden van Filippo Neri – en zijn sinds 1550 waarschijnlijk miljoenen volgelingen – door de 'giro delle sette chiese' in één dag te volbrengen. Wij zijn geoefende wandelaars – hoe kan het anders afkomstig uit Nijmegen – en wilden ervaren wat zo'n tocht door de Eeuwige Stad langs deze zeven befaamde kerken doet met een volkomen gesecculariseerd mens. Onze belangstelling was louter cultuurhistorisch gegrond; gezongen hebben we onderweg niet (al gingen er deuntjes door onze hoofden) en gebeden evenmin. Maar wel bewonderd. En afgezien hebben we ook, als echte pelgrims.

Sint-Pieter

We startten, zoals het hoort, bij de Sint-Pieter, maar daar aangekomen sloeg de schrik ons om het hart. De rijen wachtenden op het plein waren zo lang en schuifelden zo langzaam zigzaggend richting basiliek, dat een groot deel van de 24 uur die ons ter beschikking stonden al direct dreigde te worden opgesnoept nog voor we goed en wel waren begonnen. Wat nu? Dan maar water bij de wijn – zo rooms zijn we nog altijd wel. Wij hadden het interieur van de Sint-Pieter al vaak bezocht en Filippo zou het ons vast vergeven: na dat indrukwekkende gebouw eerbiedig te hebben toegeknikt

Zestiende-eeuwse weergave van Le sette chiese di Roma

vervolgden we onze voettocht zuidwaarts. Meteen al werden we gestraft voor onze vermetelheid. De Borgo Santo Spirito die we bij het verlaten van het plein hadden moeten nemen, was met dranghekken afgesloten, waardoor het verstandig leek de volgende straat te nemen – zo moeilijk kon dat niet zijn. In de drukte ging het echter mis: we liepen Vaticaanstad uit over de brede, verkeersrijke Via di Porta Cavalleggeri en begonnen ons pas na zo'n anderhalve kilometer af te vragen, waarom de Tiber zo lang uit beeld bleef ... Gezamenlijk brachten de stadsplattegrond en Google Maps uit-

komst. Rechtsomkeert dan maar (drie kilometer extra pelgrimage!) en opnieuw beginnen. Even zongen we zelfs niet in stilte. Als dit zo de hele tocht zou voortduren ...

Sint-Paulus buiten de muren

Maar dat deed het gelukkig niet. De weg naar de tweede basiliek, de Sint Paulus buiten de muren, was wel erg lang. Flanerend langs de Tiber en dwars door Trastevere genoten we van de stad en van het fraaie weer (23 graden Celsius), maar eenmaal voorbij de Piramide di Caio Cestio hadden we het op de ellenlange,

zeer drukke en stof-, verkeerslicht- en uitlaatgasrijke Via Ostiense toch behoorlijk zwaar. Filippo Neri zal onze volharding te midden van deze chaos met welbevinden hebben gadeslagen. Eenmaal bij de Sint-Paulus, waarvan de oorsprong teruggaat tot de vierde eeuw, bleek het allemaal meer dan de moeite waard te zijn geweest. Wat een prachtige, imposante basiliek! Wat een rust en wat een gevoel van perfectie straalt dat gebouw uit. Alle chagrijn van het foutlopen en van de uitlaatgassen was verdwenen. We begonnen er zoetjesaan goed in te komen.

Sint-Sebastiaan buiten de muren

De volgende etappe, richting de Sint-Sebastiaan (eveneens) buiten de muren, was het mooist. We volgden kilometerlang een smal weggetje toepasselijk genaamd Via delle sette chiese, dat liep door enkele best aangename buitenwijken van Rome. In de Middeleeuwen schijnt dit weggetje even toepasselijk Via Paradisi te hebben geheten. Aan het einde gekomen herkenden we onze derde pelgrimskerk aanvankelijk niet. Inmiddels gewend aan basilieken met een enorme omvang (de Sint-Pieter en de Sint-Paulus) konden we maar niet geloven de veel kleinere kerk die we nu voor ons zagen toch dezelfde status had, althans voor pelgrims. Mooi was de Sint-Sebastiaan (ook oorspronkelijk vierde-eeuws) wel, de kerk waarin de met pijlen doorboorde naamgever is begraven nadat zijn lichaam in de elfde eeuw in de omliggende catacomben was aangetroffen. Onder de kerk waren naar verluidt ooit ook Petrus en Paulus begraven. In alle opzichten een bijzondere plek.

Inmiddels waren we aanbeland op het vanuit het stadscentrum verst afgelegen punt van onze wandeltocht. Vanaf hier was het voorlopig in een rechte lijn noordwestwaarts, over de Via Appia Antica, een weg met een legendarische naam die het hart van iedere historicus sneller doet kloppen, maar in ons geval was dat niet nodig, want het vlak langs ons over die smalle weg voortrazende verkeer nam die rol al meteen over. Na enkele angstige kilometers over een vijftig centimeter breed paadje, soms minder breed, met aan de ene kant tweeduisend jaar oude muren en aan de andere kant in hoge snelheid voorbischietend eenentwintigste-eeuws gemotoriseerd blik, kwamen we veilig aan bij de Chiesa del Domine, Quo Vadis, op de plek waar volgens het apocriefe verhaal Petrus, vluchtend uit Rome, Jezus zou hebben ontmoet en hem zijn beroemde vraag stelde. Apocrief of niet, wij waren blij dat we er waren. Schuin tegenover de kerk troffen we een zeer onaanzienlijke, maar evenzeer welkome trattoria, genoemd naar de ernaast gelegen Sepolcro di Priscilla uit de eerste eeuw na Chr., waar wij ons bij wijze van pauze tegoed deden aan een groot bord pasta carbonara en een goed glas wijn.

Sint-Jan van Lateranen

Enigszins uitgerust vervolgden wij onze weg naar de Sint-Jan van Lateranen, de oudste kerk van Rome, ook al daterend uit de vierde eeuw. Deze enorme 'aartsbasiliek' laat in alles merken dat zij in rang, wellicht ook in schoonheid, nog uitsteekt boven de Sint-Pieter. Vandaaruit was het niet zover naar de Santa

Route uit de wandeapp, gemaakt 29 oktober 2019

Croce di Gerusalemme, de vijfde pelgrimskerk op onze route. Oorspronkelijk werd deze kerk gebouwd in het paleis van keizerin Helena, de moeder van Constantijn de Grote (ja, dus eveneens vierde-eeuws), die in Jeruzalem het kruis van Christus zou hebben gevonden. De kerk zou zijn gebouwd op aarde geschept uit de berg Golgotha – vandaar de toevoeging ‘di Gerusalemme’. Onze tocht werd almaar wonderlijker.

Sint-Laurens buiten de muren

Nu volgde weer een lastig stuk. De route liep deels vlak langs de Tangenziale Est

en de avondspits zette vroeg in die dag. Het verkeer maakte een leven als een oordeel. Toen we na een scherpe bocht mochten afwijken, kwamen we in een rustiger buurt, maar die was zo armoezig, verlaten en onherbergzaam dat we ons er niet helemaal gemakkelijk voelden. Het werk van Filippo Neri onder de paupers van Rome indachtig zetten wij natuurlijk door. Weldra kwam de Sint-Laurens buiten de muren in beeld. Van buiten tamelijk eenvoudig ogend, is deze basiliek – opnieuw ook door Constantijn gebouwd – van binnen des te mooier. Elke stad in Italië heeft wel een kerk ge-

noemd naar San Lorenzo, en vele steden in de wereld naar Laurence, Lawrence, of Laurentius, maar hier zijn de restanten van de derde-eeuwse geroosterde martelaar echt opgeborgen.

Santa Maria Maggiore

Inmiddels begon het snel te donkeren en dat tekende onze laatste etappe. We bevonden ons op onbekend terrein, 'achter het spoor', in het Quartiere VI Tiburtino, waar onze zoektocht naar de juiste route ernstig werd bemoeilijkt door het plotseling uitvallen van de straatverlichting. In de duisternis slaagden we er uiteindelijk toch in de gezochte tunnel onder het spoor te vinden en het laatste stukje, richting de Santa Maria Maggiore, in te zetten. Toen wij haar vanuit de verte zagen, stond zij met haar prachtige witte façade al volop in het kunstlicht te stralen. Het leek, alsof ze dat speciaal voor ons deed – zo blij waren we, dat we het einddoel hadden bereikt. Uit de vijfde eeuw stammend is de Maria Maggiore de jongste der zeven pelgrimskerken, maar ook de elegantste. Zij heeft iets majestueus. Misschien komt dat ook omdat ik haar niet kan voorbijgaan zonder eraan te denken dat het hier was waar prinses Irene in 1964 haar roemruchte huwelijk met Carlos Hugo van Bourbon-Parma sloot (overigens nadat zij zich even eerder in de San Paolo fuori le mura tot katholiek had laten dopen – Irene wist haar plekjes wel te kiezen).

Welaan, het zat erop, we hadden de pelgrimsroute van Filippo Neri volbracht. Hadden we nu een aflaat verdiend? Dat weet ik niet. Maar de zaak overden-

kend tijdens een verfrissende aperol spritz respectievelijk een koel biertje, op een terras aan de overkant van de Maria Maggiore, kon ons dat al gauw niet zo heel veel meer schelen. Het was een prachtige dag geweest. We hadden genoten van Rome en het vele fraais dat die stad te bieden heeft. En we hadden een vermoeiende tocht volbracht die al vijfhonderd jaar wordt gelopen, met wortels die nog veel verder teruggaan in de tijd. Dat gaf toch een speciaal soort voldoening. In het Italiaans schijnt het gezegde 'fare il giro delle sette chiese' te bestaan. Het heeft een zekere negatieve lading en betekent zoiets als: rondtrekken zonder specifiek doel. Voor ons ging dat niet op – integendeel, wij gaven het gezegde een precies omgekeerde inhoud. Wij wandelden wel degelijk met een doel: de 'giro delle sette chiese' zelf. En onderweg stelden we ons ook nog zeven subdoelen. En dat allemaal goedgehumt en in het spirituele bijzijn van de 'santo della gioia'.

IN ITALIA IL BLACK FRIDAY È PERLOPIÙ VIRTUALE: SI COMPRA ONLINE. E SEMPRE PIÙ ~~IDIOTI~~ PERSONE SI SVEGLIANO ALL'ALBA PER TROVARE LE MIGLIORI OFFERTE

OHNO! SONO LE DIECI DEL MATTINO!

PERCHÈ NON HAI PUNTATO LA SVEGLIA?!

NON CE L'HO! ASPETTAVO DI COMPRARLA CON LO SCONTO!

MA RICORDA: PER QUANTO PRESTO TU TI POSSA SVEGLIARE CI SARÀ SEMPRE QUALCUNO PIÙ VELOCE DI TE CHE TI SOFFIERÀ L'ARTICOLO DEI TUOI SOGNI

COMPLIMENTI! HAI APPENA ACQUISTATO L'ULTIMA SVEGLIA IN SUPERSCONTO!

AH

De Dom van Orvieto is weer compleet

Voor het eerst sinds 1897 zijn de beelden van de apostelen en de annunciatie weer te zien in de Dom van Orvieto. De beelden van Francesco Mochi waren in 1897 weggehaald voor conservering en daarna nooit meer teruggeplaatst.

Tekst: Rob Kamp

Francesco Mochi: Annunciazione

Susanna Tamaro schrijft in de *Corriere della Sera* van afgelopen 13 november: 'In 1978 was ik voor het eerst in Orvieto. Ik studeerde destijds bij het Centrum voor Experimentele film en ik volgde een cursus bij de Europese School. Wandelend door de Via Maitani stond ik plotseling voor de gevel van de Dom, die op mij een enorme indruk maakte. Ik was niet voorbereid op zoveel schoonheid. Ik was wat dat betreft in goed gezelschap: Edith Wharton werd op haar reis door Italië in Orvieto getroffen door het syndroom van Stendhal.

Destijds had ik niet gedacht dat ik op een dag in Orvieto zou wonen. En al helemaal niet dat ik *custode* van de Dom zou worden. Inmiddels ben ik vijf jaar onderdeel van de Opere del Duomo di Orvieto. Als ik dat vertel zie ik op de gezichten van de mensen een uitdrukking van verbazing. Ze vragen zich af wat dat zijn, de Opere del Duomo.

Welnu, de Opere del Duomo, ofwel de Fabbriche onstonden in de Middeleeuwen, in de periode dat de grote kathedralen werden gebouwd. De financiers van de bouw behoorden grotendeels tot de gilden van de vaklieden en de handel, zij gaven het meeste geld. Om het geld te beheren werden rond 1200 de Opere del Duomo in het leven geroepen.

De Opere bestaan nog steeds. Er is een bestuur dat wordt gevormd door zes onbezoldigde leden en een voorzitter. De bestuursleden worden gekozen voor een periode van drie jaar. Deze periode kan eenmaal worden verlengd. De bestuurs-

leden moeten goedkeuring hebben van zowel het bisdom als het Ministerie van Binnenlandse zaken. De taken van het bestuur zijn tweeledig: het beheer van de fondsen en het behoud van het gebouw.

Toen ik na de eerste vergadering thuiskwam, kon ik niet slapen, dolgedraaid als mijn hoofd was van alle bedragen die ik had gehoord. Ik had geen idee van de kosten van het onderhoud van zo'n gebouw. Veel mensen denken sowieso dat de kosten worden opgebracht door het Vaticaan. Sinds de eenwording van Italië, echter, komt de financiering van de kathedralen, basilieken en andere kerken van giften door de overheid en door particulieren.

Na de eenwording werden de bezittingen van de Opere verbeurd verklaard. Na dertig jaar procederen werd dit weer ongedaan gemaakt, maar toen was de kas al leeg. Ter compensatie krijgt Orvieto nu 100 duizend euro per jaar van de overheid, wat een peulenschil is voor zo'n gebouw.

Vroeger, toen men nog geloofde in het Eeuwige Leven, liet men geld na aan de kerk, als boete voor de zonden. Tegenwoordig is dat veel minder, gelukkig is daar is het geld van de toegangskaartjes voor in plaats gekomen.

In de tijd als bestuurslid heb ik kunnen werken aan een bijzonder project: het terugbrengen van de twaalf apostelenbeelden en de annunciatie van Maria. De beelden zijn van de hand van de kunstenaar Francesco Mochi.

Voorgevel van de Dom van Orvieto (Foto Peter H. via Pixabay)

Voor de annunciatie werd in het jaar 1603 opdracht verleend door Ottavio Farnese. De beelden wegen 5 duizend kilo per stuk. Eind 19e eeuw zijn ze weggehaald omdat men terug wilde keren naar de soberheid die de kerk oorspronkelijk had. Vanaf de jaren '80 hebben onder meer kunstcritici erop aangedrongen de beelden weer terug te plaatsen. Onder de huidige bisschop, mgr. Benedetto Tuzia, is dat gelukt en kunnen bezoekers ze weer bezichtigen.'

Wie redt Venetië?

Na de grote overstromingen in Venetië en Florence in 1966 is men gaan nadenken over een oplossing voor het hoge water. Dat is een half mensenleven geleden. Heden ten dage is er nog altijd geen werkende systeem.

Tekst: Rob Kamp

Acqua alta in Venetië

In 1984 was er in Londen, in de Royal Academy een tentoonstelling over Venetië onder de titel 'Genius of Venice 1500-1600'. Onderdeel van de tentoonstelling was een film over het project Mosé.

Gian Antonio Stella, journalist van de *Corriere della Sera*, schrijft dat Venetië is verraden: een project als Mosé hangt al vijftig jaar in de ruimte; uiteindelijk komt de redding van de lagunestad altijd op de tweede plaats.

Francesco Dall'Ongaro, dichter, dichtte in de 19e eeuw: 'Wind en regen stuurde de Heer ons/Van Tre Porti, van Lido, van Malamoco/Kwam het water in een draf/Vulde de kanalen/En sloeg tegen de schotten'.

Schotten

Ditmaal haalden de schotten, 1,75 meter hoog, niets uit. Het water steeg tot 1,86 meter, slechts 6 centimeter lager dan in 1966. Het is 2019 en de problemen zijn nog altijd dezelfde. Waarom duurt het zo lang? In vijf jaar tijd hebben de Chinezen een brug gebouwd over de baai in Hangzhou...

In Venetië is lang nagedacht over het plan van Agostino Martinello, dat hij in 1672 voorlegde aan de doge: een muur met bogen bij de mondingen van de haven, gecombineerd met ophaalbare poorten om het waterpeil te reguleren bij noodweer.

Maar uiteindelijk is in de vorige eeuw gekozen voor Mosé. In 1988 toonde de Venetiaanse politicus De Michelis een pro-

totype van de sluisdeuren. Burgemeester Gongolo sprak van een historische dag: eindelijk, na lange debatten, was er iets concreets te zien. De inschatting van De Michelis was dat het project rond 1995 klaar zou zijn. Het zou ook iets later kunnen zijn, maar het begin was in elk geval gemaakt.

Dat is nu 31 jaar geleden. Gian Antonio Stella maakt de vergelijking met de reis door de woestijn door de Joden, onder leiding van Mozes, die veertig jaar duurde.

Mosé bestaat uit 78 verzonken bakken die bij hoog water omhoog komen. Bij een test bij goed weer komen er slechts vier omhoog, de andere zijn aangetast door roest en algengroei.

De laatste stand van zaken is dat het beheer van het project op de laatste dag van 2021 wordt overgedragen door het Consortio Venezia Nuova aan de stad Venetië. Op 30 augustus moet het systeem klaar zijn en kunnen de laatste tests plaatsvinden.

De afgelopen veertig jaar is het project onderwerp geweest van polemiek, smeergeld, verspilling, incompetentie en rechtszaken. Tot nu toe heeft het project zo'n 8 miljard euro gekost. Dat is driemaal zoveel als is uitgegeven aan de Autostrada del Sole, die zo'n 2,9 miljard heeft gekost.

Het probleem van het Mosé-project is dat het politieke systeem niet werkt en het land dat verlamd is. Wie durft er een beslissing te nemen? Wie durft ergens een handtekening onder te zetten? Iedereen is angstig, niemand staat voor een politieke beslissing.

In de *Corriere della Sera* geeft journalist Antonio Polito een voorbeeld. 'Laten we ons Venetië voorstellen bij een dreigende overstroming. Mosé kan geactiveerd worden maar het systeem is nog niet getest. Waarschijnlijk durven de verantwoordelijke functionarissen het niet aan om het systeem te activeren; waarschijnlijk durven ze de verantwoordelijkheid niet te nemen. Dus in plaats van dat de stad misschien wordt gered, wordt de stad zeker niet gered.'

'De schuld', vervolgt Polito, 'ligt niet eens zozeer bij de individuele functionarissen maar veel meer bij de overheid die in de loop van de tijd een woud van regels en normen, vaak onder druk van de publieke opinie, heeft vastgesteld. Een berg van wetten waaruit met name leidinggevendenaars naar eigen inzicht selectief kunnen kiezen. Met als gevolg dat verantwoordelijkheden worden gemeden of ontdoken.'

Daar komt bij dat we in een land leven dat half federalistisch is en half centralistisch. De wijzer van de klok slaat de ene keer door naar de ene kant, de andere keer naar de andere. Over elke beslissing moet door een oneindige reeks instituties een besluit worden genomen. De regering heeft weliswaar de provincies afgeschaft, maar ze is vergeten bevoegd-

heden in te trekken of te herverdelen. Dus is er niemand meer bevoegd om bepaalde besluiten te nemen.'

Op 31 oktober berichtte de Italiaanse nieuwsdienst ANSA dat het testen met de sluisdeuren tijdelijk was stopgezet en dat de overdracht was uitgesteld. Ondertussen blijft de sluis open.

De Venetianen geven echter niet op. Een dag na de overstroming, waarbij zo'n 80% van de stad onder water stond, zijn ze alweer aan het werk. Ze leggen te drogen wat nat is, ze maken alles weer schoon en gaan op pad met kaplaarzen. Ze helpen elkaar in de erbarmelijke situatie. Alles laag bij de grond is verloren gegaan.

Antiekwinkel

De eigenaresse van een antiekwinkel op de hoek van de Via Garibaldi was de nacht van het hoge water niet thuis. Ze wordt de ochtend erop gebeld door haar buurman. Hij heeft een korte mededeling voor haar: 'Je winkel bestaat niet meer.' Alles in de winkel is omgevallen, de deur gaat niet meer open omdat hij geblokkeerd is.

Een Venetiaan zegt: 'Ik woon al lang in de stad en dit was de eerste keer dat ik echt bang was. Het was pikkedonker, het water kwam tot aan mijn matras, ik zat zonder stroom en buiten floot de wind en huilden de sirenes. Ik dacht echt: hier eindigt het voor deze stad.'

Massimiliano Novello, de eigenaar van een lampenwinkel zegt: 'Let op: Venetië is niet alleen maar schoonheid. Het ech-

te Venetië is ook deze ellende.' Hij staat voor zijn winkel met een bezem. In de straat zijn veel mensen in de weer met dweilen, emmers, vuilniszakken. Iedereen probeert te redden wat er te redden valt. Novello vraagt zich af waarom de inwoners en winkeliers voor de schade moeten opdraaien, terwijl de politici de miljarden in het Mosé-project hebben zien verdwijnen. Premier Conte heeft dan wel beloofd dat er geld komt voor de getroffen Venetianen, Novello heeft daar weinig vertrouwen in. Hij vraagt zich vooral af hoe hoog het water de volgende keer zal komen.

De bekende Italiaanse journalist Indro Montanelli schreef in 1966 al dat de bestuurders van de stad niet capabel waren om de problemen op te lossen. De huidige burgemeester, Brugnaro, zegt dat Venetië zijn internationale geloofwaardigheid verliest, met alle foto's van reusachtige cruiseschepen bij Giudecca en het San Marcoplein.

Massatoerisme

Er is een serieus plan nodig. Zonder goed plan is er geen toekomst. Door het massatoerisme zijn veel oorspronkelijke bewoners uit de stad verbannen. Paolo Costa, de voormalige baas van de haven, heeft voorgesteld een platform te maken in de lagune waar goederen uit het oosten kunnen komen om van daaruit te worden gedistribueerd. De oud-rector van de Foscarei universiteit denkt dat er van enkele wijken een campus voor studenten en onderzoekers kan worden gemaakt.

Ook Mosé had een plan kunnen zijn. Het is nu echter iets wat op de bodem van de lagune ligt, verslagen door bureaucratie, corruptie en incompetentie. Zo'n beetje het enige plan dat wel is geslaagd is de nieuwe opzet van de Biennale. Iedereen in de stad is trots op het werk van Biennale-directeur Paolo Baratta.

Toekomstplannen zullen moeten komen van de politiek maar de politiek in Venetië is morsdood. De PD noch de Lega heeft een kandidaat weten te vinden die het in de aankomende burgemeestersverkiezingen gaat opnemen tegen Brugnaro.

Alle ogen zijn gericht op het Quirinaal. Vanuit Rome wordt nog gepoogd het land bij elkaar te houden. Wellicht zouden ze aan Paolo Baratta of aan Renzo Piano kunnen vragen zicht te buigen over de Venetiaanse situatie.

CROLLA UN VIADOTTO

NESSUNA VITTIMA

**ECCEPPO DI MAIO,
CHE SI SAREBBE
ANCHE FERMATO
PER TEMPO NON
FOSSE CHE ROUSSEAU
GLI HA IMPOSTO DI
ANDARE AVANTI**

NATANGELO

Fiume 1919

Deel 2/3. Gabriele D'Annunzio in de Eerste Wereldoorlog

De stad Fiume, die tegenwoordig Rijeka heet en in Kroatië ligt, werd honderd jaar geleden, in 1919, bezet door Gabriele D'Annunzio met zijn nationalistische troepen.

Tekst: Rob Kamp

In maart 1915 gelooft Gabriele D'Annunzio dat alleen een groot rassenconflict de samenleving kan zuiveren van zijn decadentie. In Parijs roept hij Italië op ten strijde te trekken en zich te scharen aan de kant van Engeland en Frankrijk, Italië's 'kleine Latijnse zuster'.

In mei van hetzelfde jaar is D'Annunzio in Rome. Hij is dan vijf jaar niet meer in Italië geweest. In die vijf jaar heeft hij nieuwe energie opgedaan om aan de meest gewelddadige periode van zijn leven te beginnen. Hij is 50 jaar en heeft een nieuw medium gevonden: het woord. Hij laat niet na zijn landgenoten op te hitsen om Italië groot te maken. D'Annunzio is in die jaren een nationale held.

Versailles

In 1919 is de oorlog voorbij. In Versailles wordt over de vrede onderhandeld. Al sinds het einde van de oorlog schreeuwt D'Annunzio dat Italië er in wordt geluid en haar deel niet krijgt. In Venetië, op het San Marcoplein, roept hij de Italianen op om de wapenen op te nemen en de geclaimde gebieden gewapenderhand in te nemen. Het gaat om Istrië en delen van Kroatië en de Dalmatische kust.

De Ierse schrijver Walter Starkie is erbij in Venetië. Hij is bij eerste aanblik teleurgesteld in D'Annunzio's verschijning: een dwerg, uitpuilende ogen, dikke lippen; een groteske verschijning zoals een gargoyle. Is dit de man met wie Eleonora Duse een lange verhouding had? Maar zodra D'Annunzio begint te spreken is Starkie direct om.

Venetië is D'Annunzio's woonplaats gedurende de Eerste Wereldoorlog. Hij huurt er het Casetta Rosa, aan het Canal Grande. In dat huis had Canova zijn Dedalus en Icarus gemaakt. D'Annunzio huurt het huis voor een schijntje van de eigenaar, prins Fritz von Hohenlohe.

Vanuit Venetië gaat D'Annunzio op missie met de Italiaanse marine. Als bemanningslid bestookt hij de Oostenrijkse basis bij Monfalcone. In het park van Palazzo Contarini dal Zoffo ontmoet D'Annunzio de jonge vliegenier Giuseppe Miraglia, met wie hij een diepe vriendschap zou sluiten. Samen vliegen zij over Trento en Trieste om pamfletten uit te strooien.

D'Annunzio is zeer betrokken bij militaire zaken. Hij overlegt met de legerleiding over vliegtuigen en schepen. Hij vuurt de soldaten aan met felle redes, die vervolgens in de *Corriere della Sera* worden gepubliceerd.

'De vechtersbazen zijn helden, martelaren. Zij zijn net zo nobel als de helden uit de klassieke mythologie. Zij geven zich niet over en trekken zich niet terug. Liever laten zij het bloed over de grond stromen. Zij hebben een verplichting jegens hun dode medestrijders om te strijden totdat Italië is bevrijd.'

Nadat D'Annunzio dagen achtereen langs de frontlinie is gelopen, huurt hij een kamer in Cervignano, dat veel dichterbij het front ligt dan Venetië. In zijn dagboek schrijft hij in die dagen over een mis die hij bijwoont. Hij observeert er de vele

soldaten die ook aanwezig zijn. Hij vindt ze lijken op klassieke beelden. Ondanks de romantische beelden ziet D'Annunzio soldaten toch vooral als zaken die geofferd kunnen worden ter meerdere eer en glorie van het vaderland.

Isonzo-offensief

Op de eerste dag van het offensief bij de monding van de Isonzo, bevindt D'Annunzio zich op het eiland Morosina. Hij blijft er de hele dag en ziet van daaruit veel soldaten sneuvelen. Bijna wordt hij zelf geraakt als hij aantekeningen aan het maken is. Hij blijft twee weken op Morosina. In het ziekenhuis spreekt hij de gewonden moed in. In de loopgraven schreeuwt hij de soldaten vooruit. De Italianen zullen pas rust hebben wanneer alle gebieden van Groot Italië zijn oververd.

In november is D'Annunzio terug in Venetië. Hij bereidt er een vlucht voor over de stad Zara aan de Dalmatische kust. Het is 800 kilometer vliegen in een dag. Hij zal, uiteraard, vliegen met Miraglia.

Maar ook voor D'Annunzio gaat het gewone leven door. In zijn geval betekent dat dat hij geniet van mooie vrouwen en mooie dingen koopt. Vlak voor Kerst 1915 staat hij voor een portret door Romaine Brooks, in haar atelier op Zattere. Juist op dat moment komt D'Annunzio's dochter Renate de kamer in om haar vader mee te delen dat Miraglia bij een proefvlucht om het leven is gekomen. D'Annunzio houdt drie dagen wacht bij het stoffelijk overschot.

Garbiele D'Annunzio op een oorlogsschip

D'Annunzio vreest dat hij nooit meer een piloot zal vinden met het lef van Miraglia, maar op 15 januari stijgt hij op met Luigi Bologna voor een bombardement van Grado. Onderweg worden ze geraakt voor Oostenrijks afweergeschut. D'Annunzio wordt door het vliegtuig geslingerd tot zijn hoofd hard in aanraking komt met het machinegeweer van het toestel. Bologna zet een noodlanding op het water waarbij hij zich verkijkt op een zandbank onder de oppervlakte van het water.

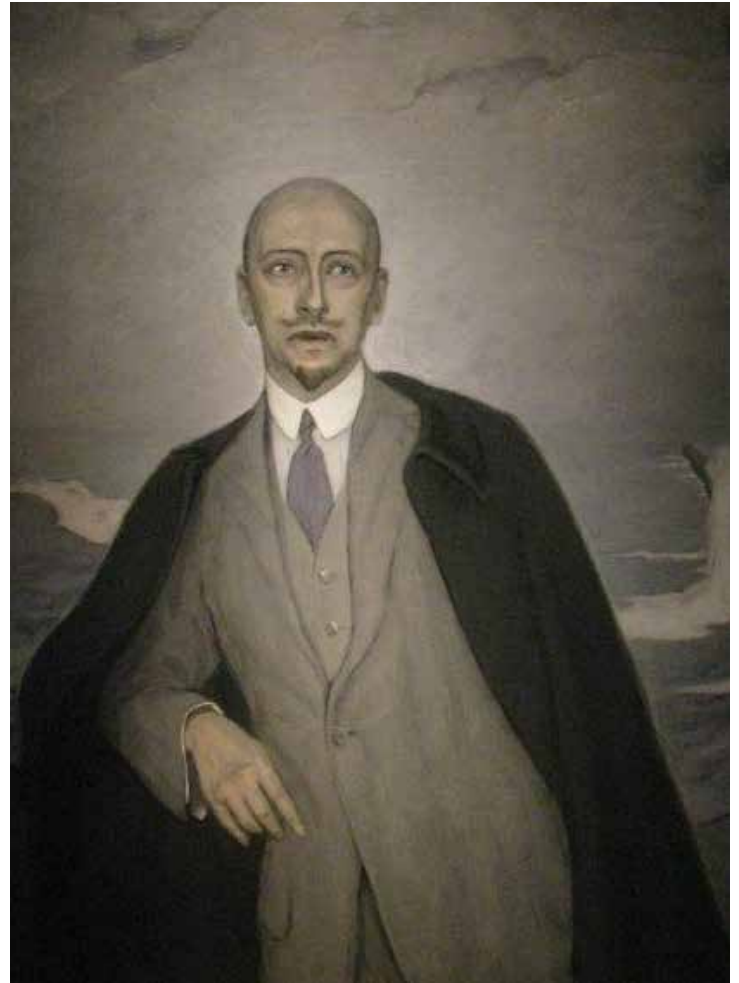
D'Annunzio verliest het zicht aan een oog bij de missie. Hij vertelt het echter aan niemand omdat hij een bombardement op Ljubljana koste wat het kost wil meemaken. Als hij na een maand nog altijd niet goed ziet – rechts ziet hij een schaduw en links is alles wazig, in de

spiegel ziet hij alleen een stukje van zijn voorhoofd – gaat hij naar een dokter. Die gelast hem dat hij zich enkele maanden in een donkere kamer moet ophouden om weer goed te kunnen zien met een van de ogen. D'Annunzio wordt, ondanks tegenwerkingen, naar Venetië vervoerd waar hij door zijn dochter Renate wordt verzorgd.

D'Annunzio beschrijft hoe hij op het ziekbed kleine reepjes papier voelt. Als de lente komt ontvangt hij droogbloemen van de velden aan het front en sturen vrouwen uit de Abruzzes hem kruiden, zalfjes en talismannen. Hij krijgt zoveel fruit opgestuurd dat de nabij gelegen legercompagnies er van meeprofiteren.

In april spreekt hij met de bouwers van een nieuw type vliegtuig, dat echter niet veel later bij een proefvlucht neerstort. Een van de bouwers van het vliegtuig komt daarbij om het leven. Rond Pasen haalt D'Annunzio voor het eerst het verband van zijn oog. Hij vergelijkt zijn paarse oog met het paarse doek dat in de vastentijd om het kruisbeeld is gedrapeerd; zijn verblijf in bed voelt alsof hij aan het kruis is genageld.

In augustus is hij nog niet terug in actieve dienst als er door generaal Cadorno een groot offensief wordt gestart, tegen de wil van de regering in. Bij het offensief worden de Oostenrijkse troepen teruggedrongen, maar wel tegen een enorm hoge prijs. 150 duizend soldaten komen om het leven, driekwart van hen zijn Italianen.

Bombardementen

In september hervat D'Annunzio zijn vluchten met Bologna, ondanks ernstige bezwaren van zijn dokter. Met het verband nog om zijn hoofd gaat het met vier bommen op weg om Parenzo te bombarderen. De missie slaagt en D'Annunzio voelt zich als herboren, maar het zal nog twee maanden duren voordat hij een helm en pilotenbril op kan. In de tussentijd richt hij zich op het front. Hij staat in de loopgraven in de modder, zij aan zij met de soldaten, in de stank zonder gelegenheid zich te wassen.

Het Italiaanse leger bestaat uit soldaten afkomstig uit alle regio's van het land. In het leger zijn ze één, zijn ze Italianen. D'Annunzio vergelijkt ze met figuren uit het glorieuze verleden. Hij ziet in de

boerenjongens Venetiaanse mariniers of Romeinse legionairs.

Tegen het einde van 1916 krijgt hij een tweede zilveren medaille van verdienste. Hij had dan al links en rechts laten vallen dat hij vond dat hij in aanmerking kwam voor een croix de guerre of voor opname in de militaire orde van de Savoia's. Aan de onderscheidingen is een stipendium verbonden dat goed van pas komt voor iemand als hij die altijd platzak is.

Aan het begin van 1917 hoort hij in Venetië dat zijn moeder is overleden. Anders dan bij het overlijden van zijn vader neemt hij nu wel de moeite om de begrafenis bij te wonen.

Vliegtuigindustrie

In mei gaat hij weer vliegen. In een brief aan generaal Cadorno zet hij zijn strategische ideeën over de luchtoorlog uiteen. Een squadron van honderd vliegtuigen moet de wapenfabrieken in Duitsland bombarderen.

In 1910 wordt het eerste Italiaanse vliegtuig gebouwd. Aan het einde van de oorlog werken er 100 duizend mensen in de vliegtuigindustrie. Een van de succesvolste vliegtuigbouwers is Gianni Caproni. Zijn bedrijf Aero-Caproni levert niet alleen vliegtuigen aan het Italiaanse maar ook aan het Franse en Engelse leger. De derde zoon van D'Annunzio, Ugo Venieri, werkt als ingenieur bij Aero-Caproni.

Van generaal Cadorno krijgt D'Annunzio de leiding over een squadron. In september bombardeert hij met 36 toestellen

Pola. Hij voelt zich niet langer een soort mascotte van het leger maar een echte officier met verantwoordelijkheden. De luchtvaart staat nog in de kinderschoenen en er gebeuren veel ongelukken. Na Miraglia zal ook Bologna verongelukken, opmerkelijk genoeg op nagenoeg dezelfde plek. D'Annunzio weet zich op zijn vluchten beschut dankzij twee amuletten: een Romeinse fallus van terracotta en een edelsteen die hij heeft gekregen van zijn geliefde Eleonora Duse. Of het aan de amuletten ligt of niet, hij mag enkele keren van geluk spreken. Zoals die keer dat zijn vliegtuig door zestien kogels wordt geraakt waarna hij toch veilig landt.

De oorlog geeft D'Annunzio rust. Deelname aan een gevaarlijke missie bezorgt hem verrukking die is te vergelijken met de verrukking van de grote mystici. D'Annunzio spreekt de soldaten toe voordat ze worden uitgezonden en hij spreekt op begrafenissen. Zijn toespraken zijn erop gericht de toehoorders in een patriotische stemming te brengen. Generaal Diaz, de opvolger van Cadorno, schrijft dat na een toespraak van D'Annunzio de slag al voor tweederde gewonnen is.

Het opkrikken van de moraal van de soldaten is hard nodig. Van de 5,5 miljoen soldaten zijn er slechts 8 duizend die zich vrijwillig hebben aangemeld. Alle anderen zijn dienstplichtigen. Zij zijn jong, 17 of 18 jaar, ver van huis en grotendeels ongeletterd.

Wordt vervolgd.

Umbrië en Muziekfestivals

Umbrië is de enige Italiaanse regio die niet aan de zee grenst. Deze rustige regio van Italië waar de tijd lijkt stil te staan, heeft bergen, heuvels, authentieke dorpen en een heerlijke lokale keuken.

Wat veel mensen niet weten is dat er in Umbrië iedere zomer een aantal muziekfestivals van wereldfaam worden georganiseerd.

Perugia is de hoofdstad van Umbrië en een levendige studentenstad. Ieder jaar wordt hier in de maand juli **Umbria Jazz** georganiseerd, een groot en bekend Jazz festival waar in het verleden al grote namen optra-

den, zoals Miles Davis, Sting, George Benson, Santana, Mark Knopfler, BB King, Herbie Hancock.

Eind juli wordt ieder jaar de **Trasimeno Blues** georganiseerd. De concerten van veelal beroemde blues muzikanten hebben allemaal plaats in de omgeving van het Trasimeense meer. Er zijn betaalde voorstellingen, maar ook iedere avond een gratis voorstelling veelal op een dorpsplein of in het plaatselijk park.

In Spoleto wordt ieder jaar een klassiek muziek festival gehouden: het **Festival dei 2 Mondi**. Dit festival is ieder jaar eind juni, begin juli. Spoleto

is een middeleeuws stadje op 1,5 uur van Rome en vlakbij de Monti Sibillini, een walhalla voor natuurliefhebbers, wandelaars en liefhebbers van een goede lokale keuken.

Kom naar Umbrie op vakantie en geniet van dit alles.

Lees meer over Umbrie op de blog: www.villainumbria.blog/nl.

Voor meer informatie over vakantiehuizen in Umbrie: www.villainumbria.com/nl.

Wij spreken Nederlands.

Boekhandel Emporio

Italiaans antiquariaat – boeken uit of over Italië:

Literatuur (origineel en vertaald), geschiedenis, kunst, muziek, van Dante en Boccaccio tot Casanova en Pinocchio, van Adorno en Bassani tot Ungaretti en Zucconi

Jan B. Buijs
's-Gravendijkwal 48,
3014 ED Rotterdam

Open op afspraak
Bel 010-4362859 of mail
info@emporiolibri.nl

Si associ qui al
Touring Club Italiano

Enig agent van de
Touring Club
Italiano buiten
Italië. Leden van
Dante krijgen 10%
korting op het
lidmaatschap van
de TCI

Te huur: appartement in Convento San Francesco (Umbrië)

In het zuiden van Umbrië, op de rand van het Tiber-dal, ligt tussen wijn- en olijfgaarden Lignano in Teverina: een prachtig middeleeuws stadje met smalle straatjes waar duizend jaar geschiedenis levend aanwezig is.

Aan de rand van Lignano ligt het Convento San Francesco, een voormalig franciscaner klooster dat uit de 13e eeuw dateert. Hier heeft St. Franciscus volgens de overlevering een wonder verricht. In het gebouw is nu een aantal appartementen gevestigd.

Het appartement La Scaletta bestaat uit vier voormalige kloostercellen die prachtig uit zien op het dorp en op de binnenplaats. Er is een woonkamer, een keuken en badkamer, een eetkamer en een slaapkamer op de verdieping. Ruim genoeg voor twee personen. Er is een slaapbank voor extra gasten.

Voor gemeenschappelijk gebruik van de gasten is er, binnen de muren van het kloosterterrein, een 25 meter lang zwembad, een heerlijke tuin, tennisbaan en gelegenheid voor tafeltennis en bocce (jeu de boules). Ook kunt u wegdromen onder de olijfbomen in de olijfgaard en uw

benen strekken in het omringende bos. Wifi en parkeren zijn gratis.

In overleg kan er in dit complex ook een reservering worden gemaakt voor een gezelschap tot 12 personen. Informeer naar de mogelijkheden.

Het centrum van Lignano in Teverina, met winkels, een restaurant en de bushalte, ligt op 500 meter van het appartement. Het treinstation voor Rome en Florence ligt op 10 km. De luchthaven van Rome is slechts 90 km verderop. Lignano ligt halverwege Orvieto en Terni. Beide steden zijn ongeveer 40 km van Lignano verwijderd.

Bekijk meer foto's en een film van het klooster op onze website: www.boflight.nl/verhuur.html.

Daar vindt u ook meer informatie over verhuur. Voor meer informatie:

E-mail: boflight@tiscali.nl
Tel. + 31 24 388 80 43

FILM

Regie

Lorenzo Mattotti

Duur

82 minuten

Taal

Nederlands

Première

18 december

De beroemde bereninvastie van Sicilië

De fantasierijke en stoere animatiefilm *De Beroemde bereninvastie van Sicilië* gaat over een berenvolk dat naar de mensenwereld trekt om de ontvoerde zoon van hun koning op te sporen.

Lang geleden verdween Tonio, de zoon van de berenkoning Leonzio. Vastberaden om zijn zoon terug te vinden, vertrekt Koning Leonzio samen met het berenvolk richting de mensenwereld voordat de strenge winter aanbreekt. Een onbetrouwbare tovenaars, een reusachtig zeemonster en een sluwe mensenkoning maken het de beren haast onmogelijk de mensenwereld te bereiken en naar Tonio te zoeken. Maar Leonzio geeft niet op. Uiteindelijk bevalt het leven onder de mensen de beren wel. Tot ze de slechte gewoontes van de mensen beginnen over te nemen.

De Beroemde bereninvastie van Sicilië werd geselecteerd voor het Cannes Filmfestival in de sectie Un Certain Regard en voor het kinderfilmfestival Cinekid. De film is gebaseerd op het boek van Dino Buzzati, waar Regisseur Lorenzo Mattotti een spannende avontuur en een visueel spektakel van maakte.

HISTORISCHE KOOKREIS TOSCANE

Unieke kookweek, bomvol
historie, heerlijke maaltijden
en bezoeken aan bijzonder
culinair erfgoed & markt.

9 t/m 16 mei 2020

Een exclusieve en unieke reis door de geschiedenis van de Italiaanse keuken. Tijdens een verblijf in een parel van een oud Italiaans landhuis wisselen inspirerende en leerzame kooksessies af met bezoeken aan uniek culinair erfgoed, proeverijen op eeuwenoude familiebedrijven, inkopen op lokale markt en maaltijden op bijzondere locaties.

kijk voor meer informatie, reacties & prijzen op [eetverleden.nl](https://www.eetverleden.nl)